

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองแวง

นางสาวปราณี เติบสูงเนิน

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2545

คำนำ

ด้วยหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต “การจัดการและการประเมินโครงการ” เป็นหลักสูตรที่มีลักษณะพิเศษเมื่อเทียบกับหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตอื่น ๆ เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่เกิดขึ้นจากความต้องการที่จำเพาะบางประการ กล่าวคือ รัฐบาลมีนโยบายจะส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น โดยได้จัดสรรเงินให้เป็นกองทุนหมู่บ้าน จำนวนท้องถิ่นละ 1 ล้านบาท และต้องการให้ผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี เข้ามาศึกษาเรียนรู้เพื่อทำหน้าที่ประเมินและส่งเสริมการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านของตนให้ยั่งยืน

หลักสูตรดังกล่าวจัดทำขึ้นเพื่อกำหนดให้มีกระบวนการเรียนที่เน้นหนักภาคปฏิบัติในชุมชนมากกว่าภาคทฤษฎี การทำสารนิพนธ์เล่มนี้มีความประสงค์ให้ผู้เข้าเรียนหลักสูตรดังกล่าวสามารถทำสารนิพนธ์เรื่องการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้อย่างตรงประเด็น

ปราณี เติบสูงเนิน

๑๓.๗.๒๐๑๖

บทคัดย่อ

ปราณี เต็บสูงเนิน : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านหนองแวง หมู่ที่ 5 ต.หนองตะไก้ อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์โสภณ วงศ์แก้ว

ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านหนองแวง ทั้งสมาชิกกองทุนและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้กฎระเบียบของกองทุนหมู่บ้านเป็นอย่างดี มีการพัฒนาศักยภาพภูมิคุ้มกันการเครือข่ายการเรียนรู้ และความเข้มแข็งชุมชนภายในหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น สืบเนื่องมาจาก การได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหา จึงเกิดการเข้าใจกันยิ่งขึ้น สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับโครงการนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับระยะเวลาการชำระเงินกู้ ของระเบียบกองทุน ซึ่งให้เวลาน้อยมากอีกปัญหาหนึ่ง คือ ความไม่เข้าใจในการจัดทำบัญชีของฝ่ายคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา

ลายมือชื่อนักศึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

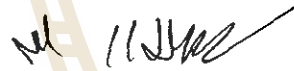
อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.โสภณ วงศ์แก้ว)

กรรมการสอบ

(อาจารย์ ดร.โสภณ วงศ์แก้ว)

อาจารย์อำนวยการ ชีวอำพัน

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

๓๐ ต.ค. 2545

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย ยะทิ เช่น

- อาจารย์โสภณ วงศ์แก้ว อาจารย์ที่ปรึกษา
- คุณเนื่อม จิระการ พัฒนาชุมชนอำเภอสูงเนิน ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่และสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- คุณเสกสรร กิสูงเนิน ผู้ใหญ่บ้านหนองแวง คุณเสกรกฐา หยดสูงเนิน ประธานกองทุนหมู่บ้านหนองแวงที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกและขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมาจนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จ

ปราณี เติบสูงเนิน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทคัดย่อ	ข
หน้าอำนวยการ	ค
เกิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของกรประเมินโครงการ	1
3. กรอบความคิดทฤษฎี	1
4. วิธีการดำเนินการ	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	3
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	5
1. นโยบายหลักการและวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	5
2. การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	6
3. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	6
4. หลักการประเมินโครงการแบบชีพวิถีชีวิต	6
5. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	7
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการ	9
1. วิธีการประเมิน	9
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	9
3. ตัวแปรตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ	9
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	12
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	13
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	13

บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	14
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	14
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	15
3. ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	16
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	16
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	19
1.สรุปอภิปราย	19
2.ข้อเสนอแนะ	20
บรรณานุกรม	22
ภาคผนวก	23

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่ายตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการกองทุนของตนเองเพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาล ซึ่งมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพียงเป็นการส่งเสริมกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างพัฒนาความคิดริเริ่มและการแก้ไขปัญหา สร้างศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระเบียบและระบบบริหารจัดการเงินกองทุน

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

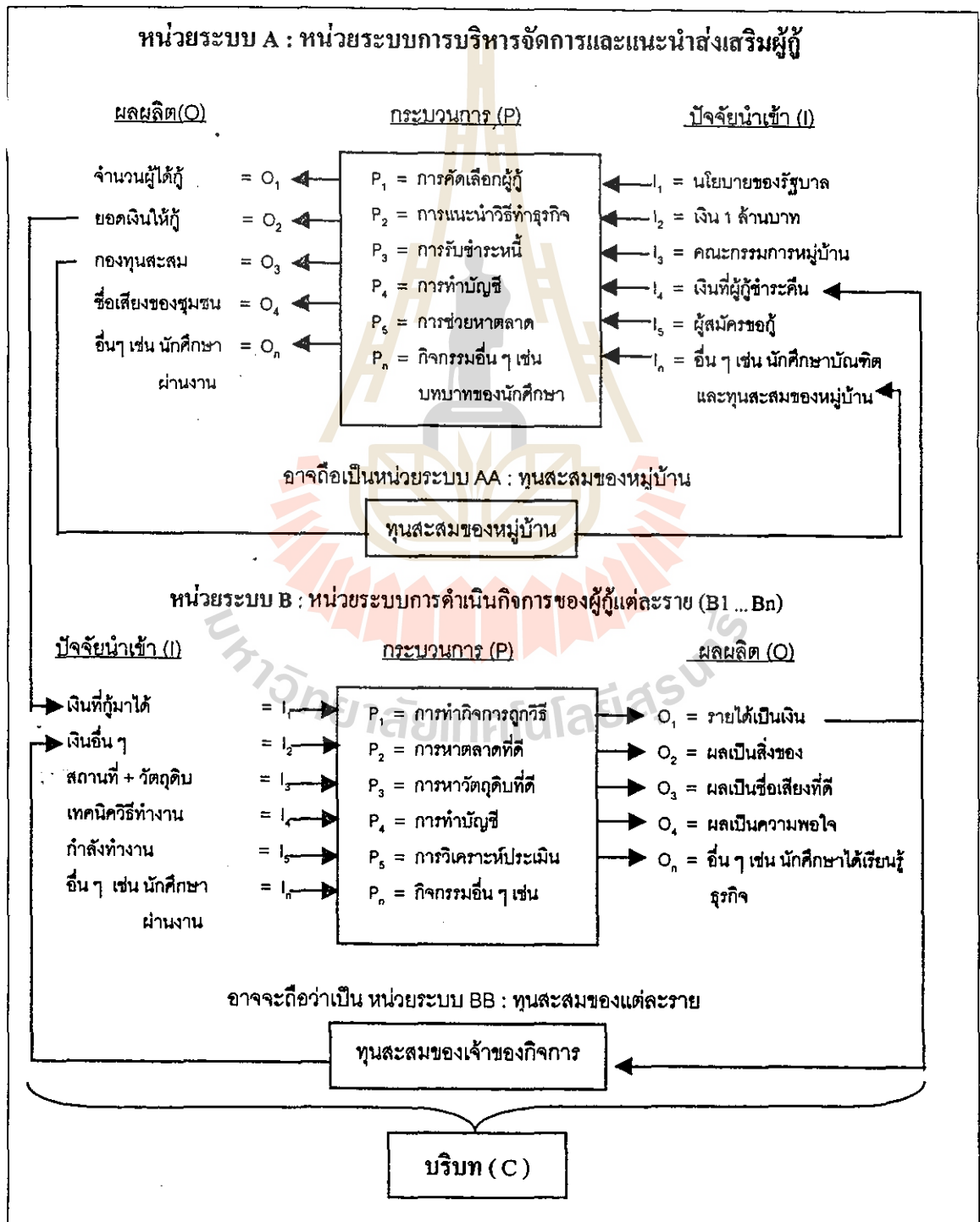
1. เพื่อทราบว่าการกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อทราบผลกระทบที่เกิดขึ้นในการดำเนินการของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. เพื่อทราบกฎระเบียบของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและเมื่อนำมาปฏิบัติในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับหมู่บ้านและชุมชนเมืองมากน้อยเพียงใด
4. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

กรอบความคิดทฤษฎี

ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP MODEL) มีความหมายตามอักษร ดังนี้

- C ย่อมาจาก Contenx คือ บริบทของหน่วยระบบ
- I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

แผนภาพภาพข้างล่างนี้ แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ซิฟฟ์โมเดล” ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

ส่วนที่ 1 : เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ ส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยแบบพ่วง

ส่วนที่ 2 : เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง

หน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้าได้แก่ I ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ มีกระบวนการทำงานได้แก่ P คือ การคัดเลือกผู้กู้, การแนะนำวิธีทำธุรกิจ, การรับชำระหนี้, การทำบัญชี, การหาตลาด, และมีผลผลิตตามรายการต่าง ๆ ที่ปรากฏในแผนภูมิ

หน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A เป็นระบบของผู้กู้แต่ละคน มีปัจจัยนำเข้าได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละรายมี P คือ กระบวนการทำอาชีพตามรายการ และมี O ได้แก่ ผลผลิตที่เป็นเงิน, สิ่งของ, ชื่อเสียง, หรือความพอใจในการทำกิจกรรม

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินการให้ได้ผลดี ส่วนระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับระบบ A

บริบท C ในที่นี้รวมถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่น สภาพภูมิประเทศและประชากรของชุมชน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนวิธีดำเนินการ

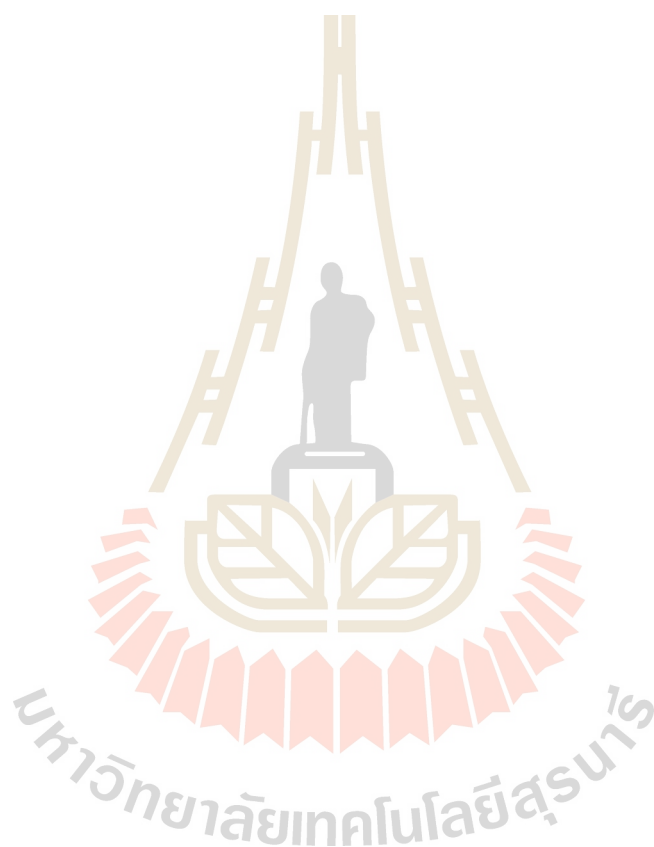
การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เข้าใจ
2. ศึกษาการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนในท้องถิ่น และศึกษาสภาพชุมชน ในด้านชีวภาพและด้านกายภาพไปพร้อม ๆ กันด้วย
3. ใช้ “CIPP MODEL” วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวบ่งชี้ที่ลดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
4. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการ ซึ่ง อาจเป็นข้อมูลของทางราชการและเก็บเพิ่มเติมโดยใช้แบบรายงานจากข้อมูลบริบทชุมชนที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกต สอบถาม
5. นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยละเอียด

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ได้ทราบผลกระทบในแง่บวกและแง่ลบของกองทุนและผลที่จะเกิดขึ้นในระหว่างที่ดำเนินการ
3. ได้ทราบกฎระเบียบข้อบังคับที่คณะกรรมการกองทุนและชุมชนเมืองกำหนดให้นำมาปฏิบัติในหมู่บ้านมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด
4. ผู้ศึกษาได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและได้ประมวลแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแสดงว่าหลักวิชาการด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาการด้านเทคนิควิธีการประเมินที่นำมาใช้ในครั้งนี้ มีความถูกต้องและสมเหตุสมผลในหลักวิชาการดังต่อไปนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 2. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แบบคำขอขึ้นระเบียบและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 3. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 4. หลักการประเมิน โครงการแบบซีพีพีโมเดล (CIPP MODEL)
 5. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลที่มี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้าน สังคมและเศรษฐกิจ ของสมาชิกในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

ระเบียบการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง “ระเบียบการสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544

ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. “ซึ่งมีคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการจำนวนไม่เกิน 4 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคน แต่ไม่เกิน เจ็ดคน และให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนัก

งานมีอำนาจหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุนและรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน

ระเบียบการคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

การจัดตั้งกองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุนจำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคนแต่ไม่เกินสิบห้าคน ประกอบด้วยกรรมการทั้งชายและหญิงในสัดส่วนเท่าเทียมกัน ซึ่งมาจากการคัดเลือกโดยมีการจัดเวทีชาวบ้าน คือจำนวนสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองร่วมกันกำหนดวิธีการและดำเนินการเลือกกันเอง โดยสมาชิกซึ่งกรรมการดังกล่าวเป็นบุคคลที่มีความรู้ และมีความรับผิดชอบ ความน่าเชื่อถือและซื่อสัตย์ในการบริหารจัดการกองทุน

2. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจากบุคคลที่มีคุณสมบัติครบ โดยคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและเป็นที่ปรึกษาตลอดจนสนับสนุนให้มีการเลือกสรรดำเนินไปด้วยความโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรมและให้การสนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการแก่กองทุนอย่างมีประสิทธิภาพ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทำแบบประเมินความพร้อมและร่างระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีการประเมินบริบทหมู่บ้านรวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ความเป็นจริง สำหรับใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

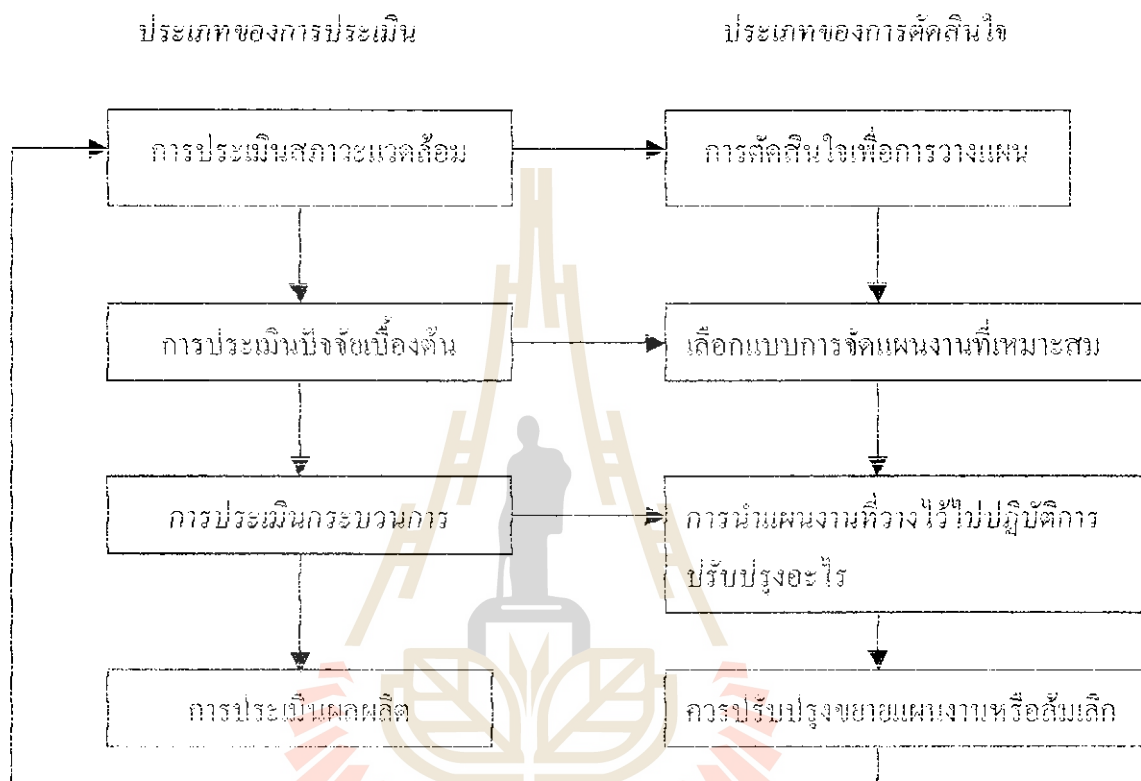
3. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ขอกู้ยืมเงินจะต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ความต้องการขอกู้ยืมเงินอย่างชัดเจนต่อคณะกรรมการ คณะกรรมการพิจารณาตามประเภทการกู้ยืมเงินคือ การพัฒนาอาชีพ การสร้างงานหรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วนในวงเงินไม่เกินรายละสองหมื่นบาท การชำระคืนเงินกู้เต็มจำนวนเงินพร้อมดอกเบี้ยภายในหนึ่งปีอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 ต่อปี

4. หลักการประเมินโครงการรูปแบบซีพีพีโมเดล (CIPP MODEL)

การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์นำเสนอสำหรับให้เป็นแนวทางเลือกในการตัดสินใจ

รูปแบบการประเมินแบบซัพพอร์ตโมเดล จำนวน ๕ ขั้นตอนและคณะได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบซัพพอร์ตโมเดล” ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ [สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (วารสารการศึกษา) 2544: 221-234] ดังนี้

แผนภูมิต่างความสักระหว่างรูปแบบการประเมินกับการตัดสินใจ

การนำเอารูปแบบจำลองซัพพอร์ตโมเดลไปใช้ประเมินทำได้ในโครงการ 3 ลักษณะ คือ

1. จัดทำโครงการ ศึกษาให้ทราบว่าปัญหาอะไรที่มันจะทำ
2. โครงการที่มีอยู่แต่ยังไม่ได้ดำเนินการ
3. โครงการในระหว่างที่กำลังดำเนินการอยู่

5. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งให้ บัณฑิตที่ได้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ

การมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการโครงการและประยุกต์ความรู้สู่ท้องถิ่น ได้อย่างเหมาะสมและอย่างมีประสิทธิภาพสามารถทำการวิจัยติดตามประเมินโครงการ ตลอดจนสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลตลอดจนวิจัยการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการ

ตอนที่ 1 วิธีการประเมิน

วิธีการที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินครั้งนี้ คือ ซีพีโมเดล ตามแนวความคิดทฤษฎีที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยวิธีการประเมิน 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Content Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านและรายบุคคล
2. การประเมินปัจจัย (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้านทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุนทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

ตอนที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การดำเนินงานตามโครงการกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมินได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองม่วง หมู่ที่ 5 ต.หนองตะเภา อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา ซึ่งแต่ละบุคคลมีหน้าที่ บทบาท และสถานภาพที่แตกต่างกัน รวมทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยจำแนกได้

สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

สมาชิกที่ได้รับเงินกู้	จำนวน	99 คน
สมาชิกที่ไม่ได้รับเงินกู้	"	102 คน
คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	"	10 คน
ผู้นำชุมชน ผู้นำอาสา ผู้นำกลุ่มอาชีพ	"	10 คน
ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	"	13 คน

ตอนที่ 3 ตัวแปร/ตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ

ในการกำหนดตัวชี้วัดสำหรับโครงการกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท ผู้ทบทวนนิพนธ์ ได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบซึ่งแนวความคิดอย่างเป็นระบบนี้มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต หรือตามกรอบการประเมินแบบ CIPP MODEL ตัวชี้วัดในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านในครั้งนี้แบ่งออกเป็น การประเมินระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

MODEL ตัวชี้วัดในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านในครั้งนี้งแบ่งออกเป็น การประเมินระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

การประเมินบริบท

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ประวัติความมาหมู่บ้าน	ที่มาของชื่อหมู่บ้าน สภาพทางภูมิศาสตร์ อาชีพของชาวบ้าน	ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ผู้นำในท้องถิ่น	ศึกษาจากเอกสาร สัมภาษณ์ตาม บร 1
สภาพภูมิศาสตร์	อาณาเขต ที่ตั้งหมู่บ้าน	ผู้นำท้องถิ่น จากเอกสาร	สัมภาษณ์ ศึกษาจากเอกสาร
วัฒนธรรมประเพณี	ประเพณีที่สำคัญ ภาษา ความเชื่อ	ผู้นำท้องถิ่น ผู้อาวุโส ชาวบ้าน	สัมภาษณ์ตาม บร 1 ศึกษาจากเอกสาร สังเกต
ความเข้มแข็งของชุมชน	ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี การช่วยเหลือ การยกย่องคนทำความดี การรวมกลุ่ม การช่วยเหลือ	ชาวบ้าน	สัมภาษณ์ ตามบร 2
อาชีพเดิม	อาชีพหลัก / รอง ปัญหาอุปสรรคในการ ประกอบอาชีพ	สมาชิกในหมู่บ้าน สมาชิกที่ได้รับอนุมัติ เงินกู้	สัมภาษณ์ตาม แบบ บร11
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	ความสัมพันธ์กับหัวหน้า	สมาชิกกองทุนที่ได้รับ	สัมภาษณ์ตาม

	ครอบครัว	อนุมัติเงินกู้	บรร 11
สภาพการเป็นอยู่	มีบ้านหรือที่อยู่เป็นของตนเองหรือไม่อย่างไร	สมาชิกกองทุนที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	สัมภาษณ์ สังเกต

การประเมินปัจจัย (1)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
นโยบาย ระเบียบ	รายละเอียดระเบียบ กองทุน รายละเอียดของระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตร	ระเบียบที่เกี่ยวข้อง กับกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	ศึกษา เอกสาร
คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	คุณสมบัติ จำนวนคณะกรรมการ ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการ	คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน ระเบียบต่าง ๆ ของกองทุน	สัมภาษณ์ ศึกษามาจาก เอกสาร สัมภาษณ์
เงินกองทุน 1 ล้านบาท	วันที่ได้รับอนุมัติ การเก็บรักษาเงิน	คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	ศึกษาจาก เอกสาร
วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ	วัตถุประสงค์การกู้เงิน ตามโครงการ	สมาชิกที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	สัมภาษณ์

การประเมินกระบวนการ

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีเก็บข้อมูล
การจัดทำ ระเบียบกองทุนฯ	กระบวนการในการจัดทำ ระเบียบกองทุนฯ ผู้มีส่วนในการจัดทำ ปัญหาอุปสรรค	คณะกรรมการ กองทุนฯ สมาชิกกองทุน ระเบียบกองทุน	สัมภาษณ์ คณะกรรมการ กองทุนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง
ระบบบัญชีกองทุน	จำนวนเล่มบัญชี ปัญหาในการจัดทำ ผู้จัดทำ	คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	สัมภาษณ์ ศึกษาเอกสาร
การรับสมัคร	ระยะเวลาในการรับสมัคร ขั้นตอนการรับสมัคร	คณะกรรมการกองทุน ระเบียบกองทุน	สัมภาษณ์ จ ก ค ณ ะ

ขั้นตอนการขอกู้	ขั้นตอนในการขอกู้ เอกสารประกอบการกู้	คณะกรรมการ กองทุน ระเบียบกองทุนฯ	สัมภาระณ์ ศึกษาจาก เอกสาร
-----------------	---	--	---------------------------------

การประเมินผลผลิต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
จำนวนสมาชิกกองทุน	จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น/ลดลง	คณะกรรมการ ทะเบียนสมาชิก	สัมภาษณ์ ศึกษาเอกสาร
จำนวนผู้ได้เงินกู้	จำนวนผู้ได้รับเงินกู้ จำนวนผู้ยื่นกู้	คณะกรรมการ ทะเบียนกลุ่มลูกหนี้	สัมภาษณ์ ศึกษาเอกสาร
การพึ่งพาตนเอง	ประสมการณ์ที่ได้เรียนรู้จาก การไปสมาชิกกองทุน	สมาชิก , คณะ กรรมการกองทุน	สัมภาษณ์
ความเข้มแข็งของชุมชน	ความซื่อสัตย์,สามัคคี	สมาชิกและชาวบ้าน	สัมภาษณ์

ตอนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ผู้ประเมินใช้เครื่องมือ วัดทางสังคมศาสตร์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาปัญหาโดยแบ่งออก ดังนี้

1. การสังเกตและการบันทึก การสังเกตและการบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปค่านต่าง ๆ ของชุมชน ตลอดจนการสังเกตและบันทึกลักษณะการร่วมกิจกรรมทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม
2. การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตัวแทนกลุ่มและบุคคลในหมู่บ้านจำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของหมู่บ้านโดยใช้แบบรายงานตามบริบทชุมชน
3. การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน ทั้งสิ้นเป็นจำนวน 5 ครั้ง โดยมีบุคคลที่มีความสำคัญต่อการประชุม ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บุคลากรหน่วยงานราชการ สมาชิกในชุมชน
4. การศึกษาเจาะลึกรายกรณี การศึกษารายกรณีสมาชิกที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบรายงาน(แบบ) และ ใช้การเก็บข้อมูลเพิ่มเติม สังเกต และ สัมภาษณ์ตาม ปร. ต่าง ๆ ดังนี้

แบบรายงาน บรร1 แบบรายงานบริบทชุมชน

แบบรายงาน	บร2	แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็ง
แบบรายงาน	บร3	แบบรายงานความรู้ ทักษะที่ติดต่อกองทุน
แบบรายงาน	บร4	แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
แบบรายงาน	บร5	แบบรายงานผลการจัด
แบบรายงาน	บร6	แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุน
แบบรายงาน	บร7	แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัด
แบบรายงาน	บร8	โครงการเศรษฐกิจชุมชน 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์
แบบรายงาน	บร9	แบบบันทึกการสัมภาษณ์
แบบรายงาน	บร10	สรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
แบบรายงาน	บร11	แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี
แบบรายงาน	บร12	การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทสรุป

ตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ประกอบด้วยความหลากหลายวิธี ซึ่งได้แก่

1. การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร ต่าง ๆ
2. การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
3. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม
4. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

ตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาจากเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้
2. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาทของบ้านหนองแวง หมู่ที่ 5 ต.หนองตะไก้ อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา ผู้ประเมินได้ศึกษาด้วยตนเอง โดยการสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นสมาชิกที่อาศัยอยู่ในบ้านหนองแวง หมู่ที่ 5 การประเมินครั้งนี้แบ่งการประเมินออกเป็น

- ผลการประเมินบริบทชุมชน
- ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
- ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
- ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านหนองแวง

บ้านหนองแวงเป็นหมู่บ้านที่ก่อตั้งขึ้นมาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2455 หรือเมื่อ 90 ปีที่ผ่านมา โดยมีชาวไทยลาวที่อพยพเข้ามาอยู่เป็นกลุ่มแรกเพราะสภาพของหมู่บ้านก่อนที่จะมีคนอพยพเข้ามาเป็นหนองน้ำและมีดินแฉะ ขึ้นเป็นจำนวนมากและคำว่า"แวง"เป็นภาษาของชาวไทยลาว ซึ่งหมายถึงต้นธูปฤๅษี และต่อมาชาวบ้านกุดจิก บ้านนุ บ้านสลักไค ก็อพยพเข้ามาตั้งรกรากอยู่จนถึงปัจจุบันทำเลที่ตั้ง

บ้านหนองแวงเดิมที่เป็นหมู่บ้านที่ห่างไกลความเจริญมากอีกทั้งยังเดินทางไปมาไม่สะดวก แต่ปัจจุบันมีถนนสาย ปักธงชัย – สีคิ้ว ตัดผ่านจึงทำให้การเดินทางสะดวกขึ้นและค่อย ๆ เจริญขึ้นตามลำดับ

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	จรด	บ้านสองคร	ต.หนองตะไก้	อ.สูงเนิน
ทิศใต้	จรด	บ้านโนนตะแบง	“	“
ทิศตะวันตก	จรด	บ้านสวนป่า	“	“
ทิศตะวันออก	จรด	บ้านหนองตาด	ต.ตะลุง	อ.ปักธงชัย

แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

บ้านหนองแวงมีบ่อน้ำที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและการขุดลอกโดยมนุษย์มากกว่า 30 บ่อ บ่อบาดาล 7 บ่อ และคลองน้ำอีก 1 แห่ง ซึ่งแต่ละแห่งก็สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้ตลอดปี ส่วนบ่อน้ำนี้ก็จะถูกนำไปใช้ทางด้านการเกษตรเป็นส่วนใหญ่

ระบบสาธารณูปโภค

ในยุคแรก ๆ ถนนของหมู่บ้านจะเป็นถนนลูกรังแต่พอความเจริญเข้ามาถึงถนนก็ถูกพัฒนาเป็นถนนคอนกรีตอีกทั้งยังมีถนนสายปักษ์ธงชัย – สีคิ้ว ตัดผ่าน จึงทำให้การเดินทางสะดวกยิ่งขึ้น

ไฟฟ้าปะปาหมู่บ้านมีอยู่ 1 แห่ง ซึ่งก็เพียงพอต่อการอุปโภค-บริโภค ต่อชาวบ้านปัจจุบันทุกครัวเรือนมีไฟฟ้า – ประปา ใช้ทุกครัวเรือน

หอกระจายข่าวบ้านหนองแวงมีอยู่ 2 แห่ง ตั้งอยู่บริเวณวัดและที่ทำการผู้ใหญ่บ้านใช้ประโยชน์ในการประกาศข่าวคราวภายในหมู่บ้าน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

กองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาทเป็นนโยบายมีจุดประสงค์เพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีการพึ่งพาตนเองและเกิดการเรียนรู้ พัฒนาริเริ่ม แก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน เสริมสร้างและพัฒนาท้องถิ่นให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนและให้เงินกองทุนนี้สามารถหมุนเวียนภายในหมู่บ้านได้

จากความร่วมมือของสมาชิกในชุมชนในการระดมเงินในชุมชนก็ขึ้นเสนาของอนุมัติเงิน 1 ล้านบาท คณะกรรมการหมู่บ้าน ได้มีการคัดเลือกจากสมาชิกในชุมชน คณะกรรมการกองทุนต้องมีไม่น้อยกว่า 9 และไม่เกิน 15 คน ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการทั้งหญิงและชาย ในสัดส่วนที่เสมอภาคกัน หรือขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของสมาชิกในชุมชน

- การประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

ในการคัดเลือกผู้ขอกู้ยืมนี้คณะกรรมการกองทุนจะคัดเลือกผู้ที่มีความน่าเชื่อถือและเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ อีกทั้งความเป็นไปได้ของอาชีพที่เสนอขอกู้เงิน

กระบวนการทำบัญชีของกองทุน ในการทำบัญชีจะให้คณะกรรมการผู้มีหน้าที่รับผิดชอบระบบบัญชี ซึ่งกองทุนได้ให้ผู้มีประสบการณ์ทางด้านบัญชีเข้ามาช่วยเหลือหรือฝึกหัดเพื่อเกิดความชำนาญ

- ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A

ผลโดยตรง จากการที่สมาชิกกองทุนที่ได้รับเงินกู้จากกองทุนนั้น สมาชิกส่วนใหญ่มีความประสงค์ขอกู้เพื่อทำการเกษตร หากผู้ขอกู้ไม่นำเงินที่ได้รับอนุมัติไปทำการเกษตร อยู่ที่แจ้งไว้

ก็ตรวจสอบได้ยาก แต่ผู้ขอกู้รายใดนำไปทำตามความเป็นจริงเงินที่กู้ไปก็ไม่พอกับการลงทุนเป็นเพียงลดค่าใช้จ่ายเท่านั้น

ผลโดยอ้อม จากที่ในหมู่บ้านมีกลุ่มกองทุนเกิดขึ้นหลายกลุ่มทำให้สมาชิกในชุมชนมีความรู้และเข้าใจในกิจกรรมกองทุนเป็นอย่างดี จะสังเกตได้จากที่สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินงานของกองทุนฯ

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

ประสบการณ์ในการดำเนินกิจกรรมของผู้กู้ จากการที่สำรวจสมาชิกในชุมชนทำให้ทราบว่าสมาชิกเกือบทุกครัวเรือนเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ ที่ชุมชนก่อตั้งขึ้นและกลุ่มที่ภาครัฐให้การสนับสนุน ดังนั้นสมาชิกจึงมีความรู้และความสามารถในการบริหารและดำเนินการกับเงินที่ได้รับอนุมัติมา วัตถุประสงค์สมาชิกส่วนใหญ่ก็จะกู้ไปเพื่อทำการเกษตร คือ ปลูกอ้อยและมีบางส่วนนำไปพัฒนาอาชีพอื่น ๆ

- ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

จำนวนเงินที่ได้รับจากการกู้กองทุน คณะกรรมการจะแบ่งสรรเงิน ให้สมาชิก รายละไม่เกิน 20,000 บาท ทั้งนี้เพื่อให้เงินได้กระจายอย่างทั่วถึง

- ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B

การทำกิจกรรมของผู้กู้แต่ละราย ผู้ขอกู้เงินจากกองทุนจะมีรายละเอียดในการใช้เงินที่ชัดเจนเพราะคณะกรรมการติดตามผลอยู่อย่างสม่ำเสมอ จากการติดตามผลสมาชิกส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติตามกิจกรรมตามที่ขอกู้จริง

- ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

ผู้กู้ได้ทำกิจกรรมด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้น เนื่องมาจากการ ได้ศึกษากรณีจากสมาชิกที่กู้เงินไปแล้วได้ทดลองนำวิธีการที่จะทำให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพและให้ผลตอบแทนคุ้มค่ากับการลงทุน โดยใช้วิธีการทางธรรมชาติเพื่อเป็นการลดภาระค่าใช้จ่าย

ผลกระทบทางอ้อม ในอดีตสมาชิกในหมู่บ้านจะอพยพไปทำงานที่อื่น เมื่อมีช่องทางในการทำกันในหมู่บ้านก็กลับมาบ้านเกิด ซึ่งค่าครองชีพจะถูกลงกว่าในตัวเมืองใหญ่ ๆ

ตอนที่ 5 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ผลที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน พบว่า สมาชิกในชุมชนเมืองมีความซื่อสัตย์ต่อชุมชนและมีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจเพิ่มขึ้นมีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

การพึ่งพาตนเอง พบว่า สมาชิกในชุมชนมีการเรียนรู้การบริหารการที่มีกองทุนเข้ามาทำให้สมาชิกมีกิจกรรมเพิ่มขึ้น ทำให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ตอนที่ 6 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

6.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พบว่า

1. การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านหนองแวงเกิดขึ้นได้ความร่วมมือของสมาชิกในชุมชน และความสนับสนุนจากรัฐบาลในปัจจุบันกองทุน ได้ดำเนินการอนุมัติเงินให้แก่สมาชิกในชุมชน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพและเป็นเงินทุนในการพัฒนาอาชีพอื่น ๆ
2. ระบบบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านมีคณะกรรมการซึ่งได้มาจากการจัดเลือกของสมาชิกในชุมชน เพื่อให้การบริหารกองทุนเป็นไปอย่างยุติธรรมและมีคุณภาพ ได้มีการแบ่งสรรหน้าที่ที่แตกต่างกันไปตามความถนัดของตน
3. การเรียนรู้เพื่อพึ่งตนเองสมาชิกในชุมชน สามารถพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองได้ดีขึ้น และได้พัฒนาวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนมาประยุกต์ใช้กับการใช้ชีวิตประจำวันและสามารถนำวัตถุดิบนั้น ๆ มาใช้กับกิจกรรมของกองทุน
4. การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ ปัจจุบันสมาชิกมีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายวัตถุประสงค์ของโครงการกองทุน 1 ล้านบาทมากขึ้นเพราะอดีตสมาชิกในชุมชน เชื่อว่าเงิน 1 ล้านที่รัฐบาลจัดสรรมาก็เพื่อมาพัฒนาท้องถิ่น
5. การมีศักยภาพและความเข้มแข็งกองทุน ได้มีการดำเนินการตามที่รัฐบาลต้องการให้ชุมชนพัฒนาและพึ่งตนเองได้ เงินจากกองทุนที่สมาชิกได้กู้ยืมไปเพื่อทำกิจกรรมทางด้านการเกษตรและนำไปพัฒนาอาชีพใหม่

6.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

ปัจจัยด้านบวก

กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านหลาย ๆ กลุ่มและการมีกลุ่มหลาย ๆ กลุ่มทำให้สมาชิกในชุมชน เกิดความรักสามัคคีกัน

สมาชิกทุกคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนและได้จัดทำกฎระเบียบข้อบังคับ ข้อปฏิบัติร่วมกัน

การมีการรวมกลุ่มหลาย ๆ กลุ่มในชุมชนทำให้ชุมชนมีเงินพัฒนาชุมชนอยู่จำนวนหนึ่ง

ปัจจัยด้านลบ

ผู้ขอู้เกิดความเบื่อหน่ายเพราะขั้นตอนในการให้กู้ยืมใช้เวลานาน จากการดำเนินงานที่ผ่านมาปัจจัยที่ทำให้กองทุนจัดสรรเงินกู้ให้ คือสมาชิกไม่หมด เพราะสมาชิกบางรายไม่พอใจกับการจัดสรรเงินของคณะกรรมการ

6.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

สมาชิกในชุมชนได้มีการรวมตัวกันเพื่อการผลิตและได้มีหน่วยงานเข้ามาให้ความรู้เรื่องการผลิตเพื่อบริโภคและออกจำหน่ายภายในหมู่บ้านและตำบลใกล้เคียง

6.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

สมาชิกส่วนใหญ่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีความรักความสามัคคีต่อกันในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกและยกย่องผู้กระทำความดี

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 สรุปอภิปรายผล

1.1 วัตถุประสงค์

การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านหนองแวงเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในชุมชน และการสนับสนุนของรัฐบาล หากสมาชิกในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือกองทุนหมู่บ้านก็ไม่สามารถดำเนินงานหรือเกิดขึ้นได้

การมีระบอบการบริหารกองทุน กิจกรรมของกองทุนจะดำเนินการได้ต้องมีการจัดการที่เงินระบอบ และมีการแบ่งสรรหน้าที่ตามความถนัด

การเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง กองทุนหมู่บ้านมีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันตามโครงการและมีการเชิญผู้ชำนาญจากที่ต่าง ๆ มาอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกในชุมชน

การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ สมาชิกในชุมชนมีการรวมกลุ่มมาระดมเอาเงินทุนที่คล้ายกัน ไปคนละทิศไม่สามารถร่วมกันจัดการบริหารได้อย่างจริงจัง ไม่มีความต่อเนื่องในการบริหารจัดการ หรืออาจเป็นไปได้ว่ายังไม่เข้าใจการบริหาร

การมีศักยภาพและเข้มแข็งของชุมชน สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีซื่อสัตย์ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้ด้อยโอกาสในสังคม

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

ปัจจัยด้านบวก

-สมาชิกในชุมชนเกิดความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ใช้บทเรียนนั้นมาปรับแก้ข้อและรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการพัฒนาอาชีพ

-สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีจึงสะดวกต่อการปกครองและสามารถอธิบายขั้นตอนวิธีการของกองทุนให้เข้าใจได้อย่างทั่วถึง

ปัจจัยด้านลบ

-คนในชุมชนมีสภาพเป็นหนี้ทำให้ขาดเงินหมุนเวียน เงินกู้ที่ได้รับอนุมัติมาจึงนำมาใช้ได้อย่างไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย

-คณะกรรมการกองทุนมีระเบียบจกส่วนกลางมากเกินไป ทำให้ผู้เกิดเกิดความกดดัน

1.2 วิธีการดำเนินการ

ของกองทุนหมู่บ้านหนองแวง สรุปได้ ดังนี้

1. ศึกษาเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านหนองแวง
2. ศึกษาการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
3. ประยุกต์ใช้ศัพท์โมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน
4. เก็บรวบรวมข้อมูล
5. วิเคราะห์และประเมินผลข้อมูล
6. จัดทำสารนิพนธ์

1.3 ผลการดำเนินการ

1.3.1 ผลการดำเนินการของหน่วยงานด้านการบริหารจัดการจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

- 1) ได้ทราบว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการบริหารงานได้ดี มีความเสียสละทั้งที่ยังไม่ได้รับผลตอบแทนจากการทำงาน
- 2) สมาชิกบางส่วนได้ฝึกอาชีพใหม่ๆ จากคำแนะนำของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ได้ไปอบรมจากหน่วยงานราชการ
- 3) คณะกรรมการมีความรู้ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น เช่นการทำบัญชีตามมาตรฐานบัญชีได้

1.3.2 ผลการดำเนินการของหน่วยงานของผู้กู้แต่ละราย

- 1) ผู้กู้สามารถพึ่งพาตนเอง
- 2) เกิดทักษะประสบการณ์การทำเรียนรู้ในสังคม
- 3) ผู้กู้ทราบสู่ทางการจัดทำหน่วยผลิตเมื่อสิ้นฤดูเก็บเกี่ยว
- 4) เกิดความเข้มแข็งภายในหมู่บ้าน

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุน

1. ระเบียบที่กำหนดไว้หากสมาชิกกู้เงินไปครบ 1 ปี ต้องส่งคืนทั้งต้น/ดอกเบี้ย จะมีการผ่อนผันให้ระยะยาวขึ้นอีก เพราะ 1 ปี อาจได้เพียงต้นทุนเท่านั้น
2. การปฏิบัติหน้าที่ตำแหน่งน่าจะมากกว่า 1 ปีในการปฏิบัติงานเพียง 1 ปีผลงานของคณะกรรมการยังไม่เห็นผลชัดเจนในการดำเนินการ
3. บัญชีของกองทุนสมควรที่จะเป็นบัญชีแบบชาวบ้านมากกว่าเพราะส่วนใหญ่ผู้ถูกเลือกให้ไปดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในกองทุนล้วนแต่เป็นผู้อาวุโสทั้งสิ้น

2.2 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

1. รัฐบาลควรมีการส่งเสริมอาชีพใหม่ในชุมชน โดยการให้ผู้มีความรู้ในแขนงต่าง ๆ มาอบรมให้สมาชิกในชุมชน
2. ในการขอผู้ควรมีการพัฒนาและส่งเสริมให้มีอาชีพใหม่เกิดขึ้นอีก เพราะสภาพปัจจุบันการทำเกษตร ไม่ได้ผลผลิตตามต้องการควรมีการส่งเสริมอาชีพอื่น

2.3 ข้อเสนอแนะนำการบริหารจัดการกองทุน

1. ระเบียบของกองทุน มีการตรวจสอบผู้กู้หลายขั้นตอนแต่ยังไม่มีการตรวจสอบคณะกรรมการกองทุน
2. การดำเนินงานของกิจกรรมกองทุนควรมีการเปิดเผยต่อสาธารณะ เพราะสมาชิกทุกคนจะได้ทราบการดำเนินการของกองทุน
3. การจัดทำบัญชีกองทุน เพราะบัญชีของกองทุนมีรายละเอียดค่อนข้างมากควรเป็นบัญชีที่เป็นแบบง่าย ๆ

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับองค์กรค้นคว้าวิจัยหรือเพิ่มเติม

1. การดำเนินงานของกิจกรรมกองทุนควรมีการเปิดเผยต่อที่สาธารณะ 3 เดือนครั้ง หรือแล้วแต่สะดวกเพราะสมาชิกทุกคนจะได้ทราบรายละเอียดว่ากองทุนได้ดำเนินการอย่างไร
2. ระเบียบของกองทุนมีระบบการตรวจสอบผู้กู้และสมาชิกหลายขั้นตอนแต่ยังไม่มีการตรวจสอบคณะกรรมการกองทุน

ความอยู่รอดของกองทุนหมู่บ้านหนองแวง

จากการดำเนินงานตามโครงการกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท ของบ้านหนองแวง หมู่ที่ 5 ตำบลหนองตะเภา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา เป็นระยะเวลา 9 เดือน ทำให้ทราบกระบวนการทำงานของคณะกรรมการและการบริหารกองทุนหมู่บ้านหนองแวง กลุ่มกองทุนหมู่บ้านหนองแวงได้รับความสนใจเป็นอย่างสูงจากสมาชิกแต่ความสามารถด้านการเงินของสมาชิกยังไม่สามารถคืนทุนได้เต็มที่ตามอัตราที่มีผู้กู้ เพราะผลผลิตของผู้กู้บางรายยังไม่ได้เก็บเกี่ยวจึงไม่สามารถคืนทุนได้ ทั้งนี้กองทุนหมู่บ้านจะสามารถอยู่ได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกสามารถจัดสรรคืนเงินกู้แก่กองทุนหมู่บ้านอีกทั้งยังมีสมาชิกที่ยังไม่ได้ใช้สิทธิในการกู้ยืมเงินเป็นจำนวนมาก สร้างความไม่พึงพอใจแก่สมาชิกที่เหลือเป็นจำนวนมาก ฉะนั้น คณะกรรมการความเข้มงวดในการคืนเงินกู้

บรรณานุกรม

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักงาน 2544 คู่มือการดำเนินงาน
สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและ
อำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักงาน 2544 คู่มือสำหรับประชาชน
เพื่อเตรียมจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภา ลาดพร้าว

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองแวง 2544 ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
หนองแวง นครราชสีมา

